



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum**

**Wiestner, Jacob**

**Monachii, 1706**

VI. De Iudice Possessionis & Proprietatis Causarum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

tiam pro se ferat, ejusmodi jus, quod conficitur & sibi competere asserit, uti & impedimentum libero ejus usui obtans, ab adversario, sive reo convento objectum, tanquam intentionis suæ fundamenta probare debet, *Mynsing. in §. cit. n. 28. & Manzius n. 26.* Posterior sive Negatoria ratione rei alicui, v.g. prædii domino, competit adversus alium, prætendentem & utentem aliqua servitute, v.g. viæ, aut alio jure in re illa, scilicet prædio, quod dominus asserit liberum, & prætenfa servituti obnoxium esse negat, *citt. Mynsinger in §. Equæ, V. Contra quoque n. 35. & Manzius n. 11.* Quâ actione in judicium deductâ, prædii à prætenfa servitute liberum pronuntiatur: nisi, viæ, aut aliam servitutem prætendens, hanc in eo constitutam, & sibi deberi probet; cùm enim unaquæque res esse libera à jure præsumatur, donec eam servituti obnoxiam esse probetur, *l. Ab ea s. §. 1. ff. de Probat. non prædii dominus libertatem, sed ejus adversarius, quam prætendit servitutem, probare debet, citt. Mynsinger n. 37. & Manz. n. 19.*

105. Jus ad Rem duntaxat, sive personam ad aliquid dandum, faciendum seu præstandum sibi obligatam habentibus competunt Actiones Personales, sive, ut etiam

106. vocantur, Conditiones. Quali actione, si Titius Cajum, ut v.g. centum numeret, domum ædificet, damnum relarciat, Petitoriò judicìo convenire velit, ne ab isto per exceptionem repellatur, non solum ea sibi præstandi obligationem, tanquam actionis suæ causam proximam, sed causam quoque ejus remotam, sive titulum specificum, ex quo ea præstandi obligatio orta est, scilicet venditionem equi, conductionem ejus operarum, aut alium contractum, vel quasi contractum, damnificationem seu injustam læsionem, aut aliud delictum vel quasi delictum libellò

exprimere, *s. fin. de Libell. oblat. & ut ad ea sibi præstanda Cajus condemnatur, tanquam intentionis suæ fundamentum probare debet, arg. l. Quoties & l. Alter citt.* Hujusmodi Actiones Personales permultæ sunt: quarum, uti & Actionum Realium singularium nomina atque explanationem LL. Interpp. præfertim ad *Rubic. cit. de Actionibus* plenâ manu dabunt.

## ARTICULUS VI. De Judice Possessionis & Proprietatis Causarum.

### SUMMARIUM.

107. *Judex hujusmodi causarum, sive eandem rem motarum, idem,*
108. *Sive Juris utriusque aperta definitiones,*
109. *Sive ratio & causarum connexionum continentia spectetur:*
110. *Nisi litigantes ordinis diversi, unus Ecclesiasticum, alter seculare forum sortiantur.*
111. *De utraque cognoscit, cui causa in genere;*
112. *Utri & cui Proprietatis solam,*
113. *Possessionis tamen causam non excelsam, committitur;*
114. *Saltem, si istius cognitionem illa exigat.*
115. *De re spiritali in Petitorio iudex Ecclesiasticus est.*
116. *In Possessorio laicum esse posse, v.g. gantium,*
117. *Et affirmantium Opiniones, ac fundamenta.*
118. *Singularis expositio c. fin. de Judiciis.*
119. *Cùm reus clericus, iudex Ecclesiasticus est,*

120. Nulloque Jure admittitur Seculari.  
 121. Verus & verus intellectus c. fin. cit.  
 122. Idem iudex est Possessorij, mixtam habentis quaestionem Juris.  
 123. Cum hac non mixta, & reus est laicus, causa Mixti fori est:  
 124. De eaque etiam cognoscit iudex Secularis,  
 125. Saltem ex consuetudine.  
 126. Quae nec rationi.  
 127. Nec Juris textibus adversatur.

107. **U**tramque hanc causam, sive super ejusdem rei possessione ac proprietate in iudicium deductas quaestiones non dividendas, sed ejusdem iudicis cognitioni definitionique utramque relinquendam, clara definitio est, Imp. Dioclet. & Maxim. l. Ordinarij 13. C. de R. V. & Constantini M. l. Nulli 10. C. de iudiciis, non solum denegari audientiam, sed poenam quoque iudicis officio infligi praecipiens, *Ei, qui alium super possessione, alium super principali, sive Proprietatis, Glossa in l. cit. V. Principali, quaestione iudicem postulaverit.* Quae rescripta Imperialia praeculis habuit c. 1. relatus Gregorius Magnus Felici Siciliae Duci rescribens ait, *Legali provisione decretum est, tam momenti, sive possessionis, quam proprietatis causam sub uno eodemque iudice debere cognosci.* Juris utriusque clarissimis definitionibus non minus perspicua ratio est partim; quia quaestiones & causae illae sunt connexae: causarum autem connexarum continentia dividenda non est, per textus cit. & c. Translato 3. de Constit. partim vero; quia causa possessionis preparatoria est ad causam proprietatis, de qua agi non potest, antequam constet, uter ex litigantibus possideat: & qui de illa cognovit, ad istius causam

facilius terminandam est instructus; ac proinde cum circa eandem rem utraque verteretur, ut litium brevitati consulatur, c. fin. de Dolo, & parcatur litigantium laboribus atque expensis, c. fin. de Rescript. in 6. utriusque, iudicem, cum potest, eundem esse convenit, non tantum, cum utraque simul in iudicium deducitur, sed etiam, quando finita, quae de possessione erat, controversia, agitur super proprietate, ut cum Glossa in c. 1. cit. V. Sub uno & in l. Nulli cit. V. eodem & Bartolo ibid. n. 2. docent Tuschus Practic. V. Possessorium, conclus. 446. n. 5. & alii relatis Barbola in c. cit. n. 4.

Hanc tamen ita firmatam Juris definitionem difficillimam reddit altera non minus explorata decisio, c. fin. de iudiciis, qua potestati Florentinae super proprietate juris, inter Monasterium & communitatem Secularem controversa, cognitio judicialis denegata est: quantumvis super ejusdem juris possessione seu quasi, inter eadem controversa, jam pronuntiavit. Eandem definitionem ancipitem reddit non contemnenda ratio; quia proprietas cum possessione nihil habet commune, l. Naturaliter 12. §. 1. ff. de Acquir. possess. & saepe penes diversos ac separatae reperiuntur, l. 1. §. 2. ff. Utrius possid. ut propterea is, qui in iudicio de possessione succubuit, si de proprietate litem moveat, rei iudicatae exceptione non repellatur, sed audiatur, l. Et an eadem 14. §. fin. ff. de Except. rei iudic. Accedit; quod proprietas & possessio diversimode acquiruntur, & amittuntur; quia rei, v.g. hereditatis, proprietas aliquando solo animo acquiritur, l. Cum heredes 23. ff. de Acquir. poss. possessio autem, ut acquiratur, res vere aut ficta debet apprehendi, l. Possideri 3. §. 1. & 21. l. Quod meo 18. §. 3. Contra possessio solo animo amittitur, l. Possideri cit. §. 6. non etiam proprietas, l. Si quis

Dd ;

Si quis

*Si quis vi 17. §. 1. ff. de Acquir. possess.*

Sed rationis istius ea vis non est; ut in contrarium militanti prævaleat, & ab explorati Juris definitione persuadeat recessum; quantumvis enim possessio & proprietas, quoad naturam, acquisitionem, amissionemque, nihil habeant commune, & separari possint, utraque tamen versatur circa unam eandemque rem, quæ apta est, ut possideatur, & propria sit alicuius: earumque una cum altera connexa est quoad cognitionem judicialem; cum, ut dictum, unius cognitio præparatoria sit ad cognitionem alterius & iudicem instruat ad alteram facilius & citius expediendam.

Non majorem vim *c. fm. cit.* in specie difficultissima decisio habet; quia procedit de casu, quò auctor & reus sunt Ordinibus diversi; ut *in c. cit.* casu communis ex una, & ex altera parte Abbas cum Conventu: quorum illa Seculare, isti Ecclesiasticum forum sortiebantur; ac proinde respectu istorum, ab illa super proprietate conventorum, Florentina, utpote Secularis, potestas incompetens, imò omnino incapax iudex fuit, per textum *c. Qualiter 17. de Judiciis, c. Nullus 2. c. Si diligenti 12. de Foro compet. §. c. Seculares 2. eadem Rubr. in 6. ut in c. fm. cit.* cum Glossa *V. Proprietate*, advertunt Panormit. *2. n. 14.* Felinus *n. 8.* & Barbosa *in c. 1. cit. n. 5.* Sed hinc

III. Dubium oritur, an ergo, delegatâ alicui causâ in genere, utraque tam possessionis quàm proprietatis causa delegata censeatur, Rationem dubitandi non nemo desumit ex *c. 1. §. Cælestinus, de Sequest. poss.* ubi iudici, qui de possessione cognovit, etiam proprietatis cognitio ex ea tantum ratione tribuitur; quòd ei utraque causa fuerit commissâ; itaque tacite innuitur, non per se, sed ex speciali delegantis mente, ab eodem utramque

pertractari posse. Sed perperam & contra textum: quòd de utraque possessionis & proprietatis causa cognitio delegato adstruitur ex ratione; quòd causa *Abso- lute & indistincte commissâ fuerit, & e- jus contentia dividi non debeat*: quibus verbis clarè deciditur, causâ in genere delegatâ, utramque delegatam cense- ri, ex mente, non tam speciali personæ de- legantis, quàm generali Juris ita dispo- nentis, *c. 1. §. l. Nulli cit.*

Dubium secundò est, an iudex, cui delegata est causa proprietatis, pronuntiare etiam valeat super causa Possessionis. Negativa tradi videtur, *l. Si de proprietate 3. C. Si à non compet. iudice*: secundum quàm, si à iudice, ad causam proprietatis datò, de possessione pronuntietur, id causæ illi non nocet. Ratio est; quòd rescripta Justitiæ sint stricti Juris, & non extendenda ad ea, quæ non sunt expressa, per tradita, *Lib. 1. Tit. 3. à n. 105.* Confirmatur paritate iudicis delegati ad causam possessionis, ut *vg. super molestationibus & infestationibus cognoscat*: quem de proprietate cognoscere non posse, à DD. est receptum & expressè traditur à Glossa *in c. 1. V. Indistinctè.*

Sed hac in re opus est distinctione: vel enim proprietatis causa ita delegata est; ut solum eam, possessionis causa exclusâ, commissam ex rescripti tenore colligatur; vel, etsi sola quidem illa sit expressa, hanc tamen rescripti tenor non excluderit? Si prius, solius proprietatis definitionem delegato competere, res est explorata; quia fines mandati diligenter custodire delegatus debet, & egredi non potest, *c. Cum dilecta 22. de Rescript. §. l. Diligenter §. pr. ff. Mandati* Si posterius, de illa sive possessionis causa cognoscere poterit saltem, quando hæc accessoria & ad proprietatis causam discutendam necessaria est; quòd, non præmissò iudicio pos-

ciò possessoriò, non constet, uter litigantium rei vel actoris sustineat partes, & probandi onere gravetur vel sublevetur, Menoch. *Recup. remed.* 15. n. 368.

Ne autem cum hac resolutione, *l. Si de proprietate cit.* pugnet, eam de casu, quò proprietatis causa specialiter & sola expressè commissa est, intelligunt Barbosa & Gonzalez *in c. ad ultimum* 2. uterque n. 2. Quò casu de possessione à delegato pronuntiaris non posse, etiam advertit Bruneman *in c. cit.* n. 4. cum n. 1. monuisset, ejusmodi iudicis dati sententiam, *l. cit.* pro invalida haberi, si non de proprietate, sed de possessione tantum sit pronuntiatum. A vero etiam non aberraret, qui cum Glossa *in c. Pastoralis* 5. V. *Requisitus*, & Panormit. *ibid.* n. 11. l. *cit.* plus non asseri vellent, quam ab ejusmodi delegato super possessione latam sententiam proprietati ideo non obflare; quòd super illa, sive proprietate agere possit is, contra quam in Possessorio est pronuntiatum.

Minus obstat paritas cum delegati-  
one causæ possessionis, aut Regula, quæ delegatus, postquam sententiam tulit, officio suo functus esse dicitur; quia ea paritas non subest; cum proprietatis, utpote dignior, ad se trahat possessionem, & hæc illam sequatur: non vice versâ possessio ad se trahat proprietatem. Regula autem illa exaudienda est de sententia lata super tota causa, & non super una tantum ejus parte, *c. Ex literis* 9. de *Offic. deleg.* Pirrhing. *ad banc Rubr.* n. 21.

115. Dubium tertio & sicut momenti maximi, ita difficillimæ resolutionis controversia inter DD. est de iudice causarum, super rerum spiritualium & spiritualibus annexarum, v.g. matrimonii, decimarum, juris patronatus quasi possessione in iudicio deductarum. Super quasi possessione, inquam; quia controversiarum, super

ejusmodi rerum proprietate motarum, cognitionem soli Ecclesiastico iudici competere, *c. Decernimus c. Quanto* 3. de *Judiciis*, *c. Suam* 3. de *Ord. cognit.* *Ec. de-*  
*cisum* & dictum est, *Tit. 2. n. 98.*

Eidem iudici Ecclesiastico soli contro-  
116. versiarum, super spiritualium hisque annexarum rerum iuriumve quasi possessione motarum, cognitionem competere, cum Ant. de Butrio *in c. fin. de Judiciis* n. 20. Ripain *c. Decernimus cit. num.* 17. & T. T. frequentiori calculò id propugnantibus, probabiliter omnino defendunt Gutierrez *Canon. 2. Lib. 1. cap. 34. à n. 26.* Garcias de *Benefic. p. 1. cap. 2. à n. 50.* Moneta de *Decimis cap. 8. q. 1. n. 11.* Martha de *Juridict. p. 4. cent. 1. casu* 24. Barbosa *Jur. Eccles. Lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 173. & 177.* multis aliis DD. ex more congestis, & novissimè Ranbeck *Panoplia Immunit. disp. 2. cap. 5. à n. 9.*

Moventur partim Jure, *c. Decernimus cit.* cujus textu, tam possessorium, quam petitorium rei spiritualis in foro Ecclesiastico intentandum disertè statui, asserit laudatus Ranbeck n. 10. *Clement. Unic. de Sequest. poss.* quæ, ut idem ait, supponitur, causam possessionis coram iudice Ecclesiastico ventilandam, & *Clement. fin. de Judiciis*, ubi, præstationem decimarum urgeri posse, asseritur, propositis censuris Ecclesiasticis, quas ferre nequit potestas Secularis: partim ratione; quia Imprimis causæ rerum spiritualium in petitorio, sive cum de proprietate controversia est, cognitio ad iudicem Ecclesiasticum solum spectat, *citt. c. Decernimus, c. Quanto* &c. Cùm ergo causarum connexarum continentia dividenda non sit; ut, qui de illarum una cognovit, cognoscere etiam debeat de altera, *c. 1. & l. Nulli* *citt.* iudex Ecclesiasticus cognoscere solus poterit de causa possessionis. Deinde; quia possessio rei spiritualis etiam ipsa

ipsa est spiritualis; cum, si iusta sit, involvat ius eam detinendi; quod non minus spirituale est, quam ipsa proprietatis rei spiritualis. Demum; quia in possessorio rei spiritualis exhibendus est titulus, sive causa possidendi, ut cum Decio in l. fin. C. de Edict. D. Hadr. toll. & aliis observat Steph. Gratianus *Discept. Forens. cap. 238. n. 9.* cuius causæ sive tituli cognitio cum competat soli iudici Ecclesiastico, ad hunc etiam causæ possessionis discussio pertinebit. Confirmat ista; quod consideratis omnibus, quæ in contrarium allegari possunt & solent, si non certum maneat, saltem dubium reddatur, an causæ rerum spiritualium hisque annexarum in Possessorio fori Ecclesiastici propriè sint; ac proinde locus sit Regulæ, quod in dubio, an iurisdictio ad illud vel Seculare forûm pertineat, illud tanquam dignius semper sit præferendum: quam agnoscunt Felinus in c. *Pastoralis* 14. de *Rescript.* num. 4. Jason in l. *Ex quacunque* 2. ff. *Si quis in ius voc.* n. 19. & Carol. de Grassis *Effectu Clericat.* 1. n. 1261.

117. Huiusmodi iudicia possessoria, sive de spiritualium hisque annexarum rerum quasi possessione ortas controversias, in foro etiam Seculari agitari posse, cum Guidone Pap. *Decis.* 1. n. 149. & Boerio *Decis.* 69. n. 23. contendunt Interpp. & DD. alii magno numero relati à citr. Barbosa n. 161. asserente, eorum doctrinam, præcipuorum Europæ tribunalium praxi receptam, itaque firmatam, ut Herculi clavam extorquere facilius sit, quam ex ejus assertorum mentibus evellere hanc opinionem. Nituntur etiam ipsi Jure & Ratione.

Ex illo sive Jure allegant Imprimis c. *Causam* 7. *Qui filii legitimi*, ubi relator rescripto Alexander III. disertis verbis, Nos, inquit, attendentes, quod ad Regem pertineat, non ad Ecclesiam de posses-

sonibus iudicare, mandamus quatenus Regi possessionem relinquentes de causa principali cognoscatis. Deinde can. *Ecclisimus*, l. 1. g. 1. quò relatò Concilii Carthaginensis III. decretò Episcopus, qui plebem alienam, Episcopalem iurisditionem in eam extendendo, invalerat, relinquere contempsit, Principis Secularis Judicaria potestate fuit compulsus, Demum & præcipuè, c. fin. de *Judicis*, ubi Potestas Florentina, sive istius Civitatis Magistratus Secularis de possessione vel quali juris eligendi Rectorem castri de Signa, inter Abbatem & Conventum S. Mariæ ex una, & loci communitatem ex altera parte, controversâ pronuntiavit, luculentò argumentò curiæ Seculari competentis cognitionis causarum super possessione vel quasi rerum spiritualium in iudicium deductarum. Quod argumentum, qui eludere conantur asserendo, cit. textu agi de jure eligendi merè temporali, spectante electionem Rectoris, non Ecclesiastici, v.g. Parochi, sed politici & Secularis, confutari nonnemo existimat ipso textu; quòd, si istò de jure eligendi Rectorem Secularem sermo esset, potestas Florentina Secularis de proprietatis quoque, non solius possessionis causa cognoscere potuisset, neque pro istius discussione ad curiam Ecclesiasticam fuisset recurrendum, arg. cc. 1. hâc Rubr. & de *Sequestr. possess.*

Ratio, quâ moventur, unica est; quia causa possessoria rei spiritualis non est spiritualis, hòc ipsò; quòd talis non sit rei spiritualis possessio; cum per actus merè temporales rei, scilicet apprehensionem, molestationem, detentionem, nihil spiritualitatis continentes acquiratur, curbe- tur, auferatur.

Inter has Opiniones, licet primatior sit, mediam tamen & satis etiam tutam viam incedunt alii, adhibita & à nobis

nobis, Tit. 10. n. 15. approbatâ geminâ  
 distinctione. Unâ inter litigantes alterâ  
 inter ipsas possessionis causas. Et primò  
 quidem, cum litigantium uterque, vel  
 saltem reus conventus clericus, aut alia  
 persona, locus, vel communitas Ecclesia-  
 stica est, causâ possessionis cognitionem  
 ad solum Ecclesiasticum iudicem specta-  
 re, res est Juris omnino explorati, c. *Nul-  
 lus 2. c. Si quis contra 4. c. Si diligenti 12.  
 de Foro comper. & c. Seculares 2. ibid. in 6.*  
 secundum quos textus, tali casu iudex Ec-  
 clesiasticus jurisdictione, non in causa dun-  
 taxat, sed in persona quoque, fori Ecce-  
 llasticis privilegiò munitâ, fundatam habet,  
 ut cum T. T. Canonistis & ipsomet Guido-  
 ne, *Consil. 258. Berojo in Rubr. de Judiciis  
 n. 15.* & aliis DD. antiquioribus tradunt  
 Farinac. *Prax. Criminal. q. 8. num. 2.* &  
 Oliva *de Foro Eccles. p. 1. q. 8. n. 64. & 65.*  
 ubi cum Covarr. *Pract. cap. 35. n. 2.*  
 §. *Verum*, hanc verissimam, ejusque con-  
 trariam Opinionem omni legum & Ca-  
 nonum, adde & rationis, auxiliò desti-  
 tutam vocat.

Pro ista profectò apertè non facit allata  
 ratio; cum personæ & loca Ecclesiastica  
 etiam in causis temporalibus, specialiter  
 non exceptis, Ecclesiasticum forum for-  
 tiantur *cc. cit.* Ex Jure etiam nostro  
 pro ea allegati textus, ut prima fronte  
 magnam ostendent, animò tamen in ve-  
 ritatem intentò lecti & æquâ lance pon-  
 derati omnem vim amittunt.

120. Primò enim locò adductus ad rem non  
 est, quia c. *Causam cit.* textu possessiones,  
 super quibus orta controversia Regiæ co-  
 gnitioni adstruitur, non rerum spiritualiù  
 hisve annexarum, sed merè temporalium,  
 puta castrorum, prædiorum, villarum,  
 fundorum &c. fuit. Imò eò possessionum  
 nomine ipsa castra, villas, prædia, fundos  
 &c. denotari, & super his inter laicos  
 ortarum quæstionum discussionem judi-

cialem Regiæ Curia stabiliri, cum *citt.*  
 Gutierrez *n. 28.* & Barbosa *n. 178.* rectè  
 observant laudatus Rambeck *num. 20.* &  
 Haunold *Tom. 1. de J. & J. Tract. 1. n. 269.*

Aliquam in speciem, re ipsa nullam  
 vim etiam habet, *can. Petimus cit.* quia  
 hòc locò potestas sive brachium Seculare  
 fuit implòratum; non ab ea super causa re-  
 cuperanda possessionis plebis judicialiter  
 pronuntiatum, ut cum Menoch *Recup.  
 remed. 15. n. 213.* & Gutierrez *cit. n. 27.*  
 notat Barbosa *cit. n. 178.* quorum expoli-  
 tioni non adferantur verba, *Authovitate  
 Judicialia*; quia Rectorem provinciæ Ju-  
 diciariam potestatem appellatum: eum-  
 que, ut Episcopum quasi possessione a-  
 lienæ plebis, quam à Concilio Carthagi-  
 nensi restituere jussus jam erat, judiciariâ  
 auctoritate, sive vi deiceret, requisitum,  
 notat *idem* Haunold. *n. 267.*

Minùs ad rem: imò æquò mentis 121.  
 oculò lecti intellectumque omnino nihil  
 confert, quò adversa pars maximè nititur,  
 c. *fn.* quia istò sermo est, non de posses-  
 sione alicujus spiritualis, sed merè pro-  
 phani juris eligendi Prætorum, seu Præ-  
 fectum castri politicum & Secularem,  
 ut *ibi* cum Glossa *V. Promulgârunt*, Ho-  
 stiens. Innocent. *pr. Panormit. n. 9.*  
 Berojo *in Rubr. de Judiciis num. 6.* Ec-  
 clesiastici Juri interpretibus principalibus  
 agnoscunt Menoch. *Recup. remed. 15. n.  
 217.* Covarruvias *Pract. cap. 35. n. 1. §.  
 secundò, Garcias p. 1. de Benef. cap. 2. n. 48.*  
 Gutierrez *Lib. 1. §. 2. Canon. cap. 34.  
 n. 19.* & Barbosa *cit. §. 2. n. 177.* & *in  
 c. fn. cit. in Select. n. 3.* & ex ipso textu  
 liquet, cum; quia istò agitur de Jure e-  
 ligendi Rectorem castri, non parochiæ,  
 vel alterius Ecclesiæ: & de istius Recto-  
 ratu aliarum Præturarum & præfectura-  
 rum instar temporaneo duntaxat: non, ut  
 Parochiarum, aliarumque Ecclesiarum  
 Rectoratus, tanquam beneficia Ecclesiasti-  
 ca pro-

ca propriè accepta, de Jure sunt, *c. an. fin. dist. 70.* perpetuo, ut clarè produnt verba, *ut tempus regiminis electi inutiliter elabatur*; tum verò; quia in memorati castri Rectorem, non clericum aliquem, sed laicum electum, indubitatum est ex rescripti Apostolici *c. cit.* relati tenore pleniore, quò ab Abbate & Conventu electum habetur *Nobilem* virum D. Vinciwerra, epithetò, in literis Apostolicis virù aut juvenem sanguinis splendore vel dignitate aliqua Seculari conspicuum denotante, ut receptò Curie stylò docemur. Unde, qui *c. fin. cit.* de spiritualis juris possessione actum volunt, erroris ex ipso, quò nituntur, textu vincuntur, & perperam se fundant in eo; quò de Jure illius proprietate cognoscere non poterit potestas Florentina Secularis; quia hoc non ob illius spiritualitatem, sed idèò non valuit; quòd Abbas cum suo Conventu, qui in Possessorio fuit actor, & sententiam pro se tulit, in Petitorio, quò de illius juris proprietate agendum erat, fuerit reus; ac proinde coram Ecclesiastico, non coram Seculari iudice conveniendus, arg. *c. Nullus c. Si diligenti Sc. cit.* junctò, *c. Cum sit generale 8. de Foro compet.* ut cum Panormit. *in c. fin. cit. n. 15.* & aliis DD. *citt.* notat Pirrhing ad *Rubric. de Judiciis n. 81.*

12<sup>2</sup>. Secundò, de rei spiritualis quasi possessione, quoties ejus causa admixtam habet quæstionem Juris in judicio discutendam, & justificandus est ejus titulus, ut serè semper accidit, cum ad rei spiritualis, aut huic annexæ quasi possessionem primùm adipiscendam agitur, solus iudex Ecclesiasticus cognoscere potest, etiam si reus conventus laicus sit, ut cum Panormit. *in c. Literas 2. de Juram. calum. n. 8.* Berojol. *cit. n. 15.* & aliis Interpp. docent *citt.* Covarruvias *cap. 35. num. 8. conclus. 1.* Guttierrez *n. 4.* Menoch. *n. 235.*

& id Jure omnino indubitatum, asserens Oliva *cit. q. 8. an. 56.* Ratio est; quia causa involvens quæstionem juris spiritualis, & justificationem tituli est spiritualis, hòc ipsò; quòd titulus & jus detinendi rem spirituales sit spirituales.

Tertiò, si verò causa ejusmodi possessoria juris quæstionem admixtam non habeat, ut fieri solet, cum intentatur possessorium retinendæ vel recuperandæ, & litigantium uterque, vel saltem reus conventus laicus est, de ea cognoscere iudex etiam laicus potest, secundùm sententiam *citt.* Menochii *n. 212.* Guttierrez *n. 17.* Farinac. *Prax. Criminal. q. 8. n. 25.* & 150. Canisii *in c. fin. cit. de Judiciis n. 8.* & de Decimis *cap. 18. n. 13.* & aliorum, relatorum à Barbofa *cit. §. 3. n. 172.* & Sperello *Decis. 8. n. 54.* eam non obturè amplectente *n. 55.* Potest, inquam, non *Debet*; quia causas hujusmodi possessorias fori Mixti; ac proinde locum præventioni esse, & laicum v.g. super turbatione vel spoliatione quasi possessionis decimarum coram iudice Ecclesiastico conveniri posse, habetenus *citt.* & cæterorum DD. de Ecclesiæ potestate rectè sententium constans est doctrina: pro qua, præter eam, quæ ex connexionione hujusmodi possessorii cum proprietatis causa petitur, ea etiam ratio facit; quòd Ecclesiam in quasi possessione, v.g. juris decimandi turbans, & præsertim eà spolians, reus sit Sacrilegii, ut cum Panormit. *in c. Literas 2. de Juramento calum. n. 8.* Berojo *cit. n. 15.* Menoch. *cit. Remed. 15. n. 107.* & aliis Castro de Manu Reg. *p. 2. cap. 24. n. 15.* agnoscit: Sacrilegii autem Crimen fori Mixti, ac proinde Ecclesiastici iudicis cognitioni obnoxium sit, *c. Cum sit 8. c. Conquestus 16. de Foro compet.*

Quòd autem de ejusmodi causa cognoscere iudex etiã Secularis valeat, probationem



hationem aliqui ex variis *cc.* conantur e-  
 tuere. Sed nequiquam; cum, ſicut  
 ei contraria, ſic ipſa etiam claro aliquo  
 Juris textu non ſit expreſſa, ut eruditè  
 125) offendit *cit.* Haunold. à n. 265. Unde  
 pro ea meliùs argui inde poteſt; quòd,  
 an de ejuſmodi cauſis poſſeſſoriis Secu-  
 laris iudex cognoſcere poſſit, dubium  
 ſit, ut, qui id negant, ipſimet non infi-  
 ciantur. Cum ergo ex una dubii Juris  
 interpres optima ſit conſuetudo, *c. Cum*  
*dilectus 8. de Conſuet.* &, quàm iſta dat,  
 declaratione ſtandum ſit, ut ex commu-  
 ni aſſerit Marian. Socinus *Lib. 3. Conſil.*  
*105. n. 21.* ab eàque præſentis contro-  
 verſiæ deciſionem non parùm pendere,  
 ex Florentiſſimæ Uniuerſitatis noſtræ T. T.  
 cenſeat Haunoldus *l. cit.* & ante hunc  
 Tannerus *Diſp. 5. de Relig. q. 3. dub. 2.*  
*n. 41.* ex altera verò parte, celebriorum  
 totius Europæ & Germaniæ etiam no-  
 ſtræ curiarum præxiſ ſeu conſuetudo e-  
 juſmodi cauſarum cognitionem, cum reus  
 laicus eſt, Secularibus etiam iudicibus  
 permittat, idem in dubio etiam de Jure  
 obtinere, eſt aſſerendum. Confirmatur  
 hæc ratio & reſolutio; quia de re etiam  
 ſpiritali & huic annexa mota contro-  
 verſia poſſeſſoria, quæſtionem juris ad-  
 mixtam non habens, non videtur eſſe  
 ſpiritalis, ſed temporalis; cum *vg.* ex-  
 actio, præſtatio, negatio, occupatio de-  
 cimarum, præſentatio clerici à laico fa-  
 cta & iſtius neglectus, per quos actus  
 juris decimandi vel patronatùs quaſi  
 poſſeſſio acquiritur, retinetur, turbatur,  
 amittitur, ſint actus merè temporales, &  
 in factò conſiſtant, *l. 1. §. 3. in fine. ff. de*  
*Adquir. poſſ. Covarruvias in Reg. poſſeſ-*  
*ſor p. 2. pr. n. 1.* de factò autem à ſpi-  
 ritualitate abſtractò, non appareat, cur  
 cognoſcere nequeat iudex Secularis; cum  
 poſſeſſio cum proprietate nihil habeat  
 commune, *l. Naturaliter 12. ff. eàdem*

*Rubric. & Facti atque Juris quæſtionem ſunt*  
 omnino diverſæ, Jalon *in l. Quoties 3.*  
*C. de Judiciis & Ripa in c. Decernimus*  
*cit. n. 17.* Unde in contrarium allata  
 ratio ſecunda cum confirmatione evane-  
 ſcit.

Non difficilior eſt prima, eàque al- 126.  
 legata continentia cauſæ, partim; quia  
 agi poteſt ſolò poſſeſſoriò Retinendæ vel  
 Recuperandæ; *vg.* cum parochus in qua-  
 ſi poſſeſſione juris decimandi, quod ipſi  
 competere conſtat & nemo negat, ſe eſſe,  
 aut fuiſſe, in eàque turbatum, aut ſpo-  
 liatum queritur, & reſtitui petit, Cani-  
 ſius *c. cit. n. 6. & 7.* partim; quia, ſi caſu,  
 quò de poſſeſſione & proprietate rei tem-  
 poralis liſ eſt, prioris cauſâ in foro Se-  
 culari terminatâ, de poſteriori in Ecce-  
 ſiaſtico agi, itaque ſcautâ continentia di-  
 vidi poteſt & debet; cum ſuper iſta con-  
 ventus clericus eſt, per text. *c. ſm. cit.*  
*S. diſta n. 121.* quid obſtat, quò minus, rei  
 ſpiritalis poſſeſſoriò in Seculari finitò,  
 cauſa proprietatis, non obſtante continen-  
 tiâ, in foro Ecceſiaſtico diſcutiatur? cum,  
 ſicut priori reus perſona Ecceſiaſtica, ſic  
 poſteriori caſu res, de qua agitur, Ecce-  
 ſiaſtica ſit, & non obnoxia foro Seculari?  
 ut rectè arguit *cit.* Haunold *n. 262.*

Satis etiam expedita reſponſio eſt  
 ad tertiam; quia, eſto in ejuſmodi poſ-  
 ſeſſoriò exhibendus & probandus ſit ti-  
 tulus, ſaltem coloratus (quod tamen  
 ſemper neceſſarium negat Panormit *in c.*  
*In literis 5. de Reſtit. Spoliat. n. 12.*) hoc  
 tamen non obſtat judici Seculari: qui,  
 etſi cognoſcere nequeat de tituli veritate  
 & viribus, de ipſius tamen coloratione,  
 cum in factò conſiſtat, cognoſcere non  
 prohibetur in multorum ſententia, quam  
 Menoch. *Retinend. remed. 3. n. 334.* &  
 Farinac. *q. 8. n. 23.* & apud hos alii de-  
 fendunt.

Minùs, quàm rationes obſtant in 127  
 Ec 2 contra-

contrarium allati textus; quia Imprimis, *c. Decernimus & Clement. fin. cit.* Possessorii neque verbó quidem mentio fit: sed priori solummodo cavetur; ne laici Ecclesiastica negotia tractare præsumant: cuiusmodi negotium propriè sumptum causa possessoria iuxta dicta non est, si juris quæstionem non habeat admixtam; posteriori verbó, decimarum debitores ad earum solutionem compelli quidem posse dicuntur per censuras; non tamen excluduntur alia remedia, quibus earum debitores laici à Seculari iudice compellantur. Deinde *Clement. unic. cit.* agitur de sententia super beneficiis lata contra clericos: quos, tam in iudicio Possessorio, quàm in Petitorio, in foro tantùm Ecclesiastico conveniendos esse, iam est dictum.

### ARTICULUS VII.

## De earundem Causarum Ordine & Cumulatione.

### SUMMARIUM.

128. Possessorium regulariter:
129. Secundum aliquos semper Petitorio pramittendum est.
130. Verius hoc cum Adipiscenda & Recuperanda Possessorio cumulari potest.
131. Si quis utrumque iudicium subire simul velit.
132. Sententia in utroque lata vis.
133. Petitorii cum retinenda Possessorio cumulationem rejicientium.
134. Eamque admittentium Opinio verior.
135. Spectatio Jure & Ratione.
136. Utròque cumulatò simul pronuntiatur de utroque:

137. Nisi de altero tantùm liqueat.
138. In executione prævalet sententia lata in petitorio.
139. Ab isto ad Possessorium transire,
140. Etiam in secunda instantia licet,
141. Et potest sine libelli mutatione,
142. Ante, non etiam post conclusionem in causa;
143. Nisi transitum gravis ratio suadeat.

**P**erumque priùs de Possessionis, quàm Proprietatis causa cognoscendum, patet ex *l. Incerti 2. C. de Interdictis*: idque; ut coniter, quis actor sit vel reus; quia in Possessorio victor rei partes agit in Petitorio, & probandi onus rejicit in adversarium, qui, si rem esse suam aut injustam alterius possessionem probare nequeat, causà cadit, *Retinenda 4. V. Commodum, Institut. de Interdictis*. Ubi

Dubium & controversia inter DD. est, an Possessionis & Proprietatis causas, sive, ut loquuntur, iudicium Possessorium & Petitorium possint cumulari; ut actor eundem reum super ejusdem rei possessione & proprietate convenire simul possit; hoc enim cum Bartolo in *l. Naturaliter 12. §. Nihil comune 1. ff. de Acquir. possess. n. 14.* aliqui generaliter negant propter textus *l. Incerti cit. l. Ordinarij 13. C. de R. V. & l. Si de vi 37. ff. de iudicis*, secundum quos, ortà possessionis & proprietatis lite, priùs possessionis quæstio decidenda; dein probationes dominii sive proprietatis recipienda sunt ab eo, qui in possessorio est victus, *§. Retinenda cit.* ubi actio in petitorio institui non posse dicitur, nisi exploratum sit, utrius sit possessio: & demum propter *l. Nemo 43. ff. de R. J. cuius §. 1.* quoties ejusdem rei nomine plures actiones concurrunt, unâ quem experiri debere, asseritur,

Nihilor